

ret, adeoque hostes animarum nostrarum usque ad internecionem deleret.

IV. Sitim animarum, propter quas sibi unien- das adeoque veluti bibendas de cœlo in terram descendit, sicut cervus desiderans et currens ad fontes aquarum. Qua de re B. Laurentius Justina- nus, t. de agone Christi, c. XIX. ait: « Sitiebat plane angelorum redintegrationem: sitiebat etiam corporis ac membrorum unitatem. » Et mox: « Quoad enim mulieri uni Samaritanæ dixerat: Da mihi bibere; hoc in cruce nunc fixus omnibus ait: Sitio. Vos, inquit, volo, vos cupio, vos corpori meo unire, vos mihi associare sitio. Hanc vocem in spiritu propheta au- disse testatus est, inquiens: Pretium meum co- gitaverunt repellere. Cucurri in siti. »

§ VI. ARITHMETICA.

I. Consummatum pretium pro culpa Adami solvendum. — II. Consummatum vetus testamentum. — III. Consummatum sacrificium. — IV. Consummatum lytrum redemptionis.

THEMA.

Consummatum est. Joan. X.

Quando princeps aliquis suo præfecto commi- sit præfecturam, ad ultimum præfectus rationes suas facere et principi reddere debet, quomodo commissam sibi præfecturam administrarit. Ibi calculi subducuntur, et usque ad obolum omnia computantur. Hoc in isto verbo præstat Chris- tus Patri suo aliisque quibus debebat: unde docet nos arithmeticam.

I. Consummatum est pretium pro debito et Adami persolvendum. Statutum est, Deut. XXV. *Pro mensura peccati erit et plagarum modus.* Debuit autem Christus ex inito pacto, Adami peccata luere. Jam Adam peccavit superbia, cupiens fieri Deo similis: Christus se humiliavit usque ad crucem, factus similis latroni. Adam peccavit gula: Christus satisfecit felle et aceto. Adam peccavit amore placendi uxori suæ: Christus satisfecit repudiatus a synagoga sua. Adam pec- cavit inobedientia: Christus satisfecit obediendo usque ad mortem. Adam peccavit excusando male peccatum suum: Christus satisfecit non excusando, sed conticendo, cum falso accusaretur. Rursum Adam in horto paradisi perditionem nostram cepit: Christus in horto Oliveti red- mptionem nostram. Adam vocatus in horto se abscondit et fugit: Christus autem prodiit ultro. Adam in horto manum extendit ad arbo-

rem vetitam: Christus ad captivitatem. Adam in horto escam vetitam comedit: Christus per sanguinis sudorem iterum eiecit. Adam in horto se erexit ad carpendum fructum: Christus se depressit, procidens in faciem. Adam omnes homines perdidit: Christus ab omnibus passus est, a viris, mulieribus, senibus, juvenibus, principibus, privatis, sacerdotibus, laicis, liberis, servis, Judæis, paganis, amicis, inimicis. Deni- que clamaverunt omnes: *Crucifigatur.*

Rursum sicut Adam peccavit in paradiso, sic Christus fuit in monte Calvarie fœtido et infami. Adam peccavit in ligno, Christus luit in cruce. Adam extendit manus ad arborem vetitam, Christus ad crucem. Adam gustavit fructum suavem, Christus fel et acetum. Adam abscondit se ob nuditatem, Christus nudus exaltatus om- nibus se ostendit. Adam uxoris blandam vocem audivit et suavem, Christus probra et contume- lias. Rursum Adam peccavit in quinque sensibus; atque imprimis aspiciendo lignum, quod esset pulchrum, Christo velati oculi. Adam audivit vocem mulieris, Christus blasphemias. Adam olfactu pomi delectatus, Christus fœtorem Calva- rie et sputorum sensit. Adam gustavit pomum suave, Christus fel et acetum. Adam tetigit po- mum decerpando, Christus in cruce manibus transfixus est.

II. Consummatum est vetus testamentum va- riis personis, actis, signis, sacrificiis, Christi passionem præfigurans. Abel innocentissimus a nocentissimo fratre, Christus a Judæis fratri- bus suis occisus est. Arcus Dei Patris cœlestis positus est in nubibus, Christus cruci affixus in sublimem etiam aerem exaltatus. Isaac a patre suo ad sacrificandum ductus, et pro eo aries cæsus, Dei Filius ad montem Calvarie immo- landus eductus, cæsaque humana ejus natura. Joseph a fratribus venditus, Christus a Jude venditus, deinde a Judæis traditus gentilibus. Agnus denique paschalis occisus, ingluviem et invidiam Judæorum saturavit, vacca rufa (cor- pus Domini e terra rubra formatum) cremata est igne amoris extra castra. Serpens veneno carens in ligno suspensus, Samson moriens columnas complexus.

III. Consummatum est sacrificium Deo Patri pro nobis oblatum per summum sacerdotem Christum. Hic egressus est ad sacrificandum e sacrario Spiritus sancti, atero Mariæ virgineo. *Introitum* suum peregit in nativitate, ibi *Kyrie eleison* cantantur innocentes; *gloria in excelsis* angeli; *epistolam* Joannes Baptista; *evangelium* Christus; *Credo* fidelium populus; *sanctus et be- nedictus* pueri in templo Christo acclamantes;

§ VII. MUSICA.

I. Vox hujus musicæ est clamor validus. — II. *Textus* est. — III. *Mensura* est capitis inclinatio.

THEMA.

Pater in manus tuas commendo spiritum meum.
Luc. XXIII.

Vidimus hactenus magistrum e cathedra cru- cis docentem sex liberales easque divinas artes, septima adhuc superest, musica. Est enim ver- sus Psalmi XXX. adeoque canticum. Cum ergo in hoc ultimo verbo Dominus evolet a doloribus et Judæorum manibus in manus sui Patris, læ- tus canit velut avicula e laqueis liberata: *Pater in manus tuas, etc.* ad instar cycni quoque, qui canit moriens. Carmen id in completorio canit Ecclesia quotidie.

Tria sunt in musica: vox seu cantus, textus et mensura.

I. Vox et cantus in hoc ultimo Christi verbo et clamor validus: *Clamans enim voce magna dixit: Pater, etc.* Clamor hic et vocis exaltatio partim lugubris, partim festiva et læta est. Lugu- bris primo, quia indicat dolorem ex mortis acu- leo sibi inflictum, acerbissimum et vi allatum. Amantissimi semper sodales erant in Christo anima et corpus, nulla unquam in re sibi con- trarii, qualis Jonathas et David sibi congluti- nati; qui proinde cum ab invicem separari de- berent, se mutuo osculantes flevunt pariter, I. Reg. XX. Secundo, quia indicat dolorem, quo enixus est instar puerperæ filios suos, ut eos cœlo pareret, quemadmodum Rachel dum pare- ret filium, doloribus afficta appellavit filium *Benoni*, i. e. *filius doloris mei*: Jacob vero *Benja- min*, i. e. *filius dexteræ*. Humanitas Christi dum clamat, testatur nobis partus sui dolores, et *Be- noni* nos vocat: divinitas *Benjamin*. Demonstrat ergo nobis filiis suis, quanto ipsi constiterit na- tivitas nostra, quæ ei tam dolorosa fuit, ut ani- mam expulerit: adeoque nos debuisse ipsi prius esse *Benoni*, quam essemus *Beniamini*. Tertio, quia hoc clamore extremo excitare vult surdastros, uti gallina voce rauca monet suos pullos, quo fugiant accipitrem, q. d. quoties congregare vos sub alas meas volui! Et ecce jam ultimum expando alas meas super vos. Video imminentem vobis accipitrem: qui ergo toties clamavi et rogavi vos, nunc iterum et ultimum clamans rogo, ut ad me confugiatis. Timuit enim illis ab ira Dei desuper, unde expandit super eos alas. Et ecce mox accurrit centurio cum cohorte. Gentiles ad eum veniunt, Judæi recedunt.

hosanna filio David. Consecratio facta est in cœna, *elevatio* in crucifixione; *memento*, pronuntiavit latro; *Pater noster* Joseph ab Arimathæa audac- ter petens corpus Christi; *Agnus Dei* centurio cum cohorte; *sumptio* in sepultura facta est.

IV. Consummatum est lytrum redemptionis nostræ a Christo persolutum. Offenderamus Deum omnibus nostris membris, sensibus, bo- nis, juxta Isa. *A planta pedis usque ad verticem non est in eo sanitas*, passus ergo Christus est in omnibus sensibus. « Nulla profecto corporis pars seu sensuum, seu membrorum a cruciatu erat illæsa. Insonabant ubique in ejus auribus blasphemie, divini contemptus sermones: irri- dentium, plangentium, vociferantium, maledi- centiumque tumultus. Oculis intuebatur cum illusionem capita agitates: atque Vah qui de- struis templum Dei? dicentes: matrem cerne- bant mœrore sauciam et uberrime lacryman- tem, amicorum et affinium sustentari manibus, foveri blanditiis, exhortationibus consolari. Fœ- tore cadaverum occisorum et sanguinis putres- centis ejus complebatur olfactus. Myrrham quo- que vini potus mellifluum illius os amarissimum fecerat. Postremo in stipite positus infixos cla- vos gestabat in manibus. A planta igitur pedis usque ad verticem capitis nil a tormentis re- manserat liberum. » Ita B. Laurentius Justi- nianus, l. de agone Christi, c. XIX. Ad hæc pas- sus est in omnibus membris, a planta pedis (quam bajulans sibi crucem, huc illuc a tortori- bus distractus et impulsus heu quoties offendit! Quo lapidum vel etiam spinarum offendiculo eruentavit!) usque ad verticem capitis, spina- rum aculeis undique confixum: in oculis aspectu circumstantium, partim invidorum ipsi insultantium, partim charorum commiserantium vestium quoque suarum alæ expositarum: in au- ribus percipiendo tot probra et irrisiones, in capillis tractiones et evulsiones, in genis alapas et colaphos, in naribus sputa, in ore fel et ace- tum, in collo catenas, in brachiis funes, in hu- meris crucis onus, in manibus et pedibus clavos, in reliquo omni corpore flagella et dilaceratio- nes. Passus denique in omnibus bonis, anima, corpore, fama.

Discimus hinc distractas Deo rationes esse reddendas de omnibus et singulis factis, dictis et cogitatis nostris, quando Deus a Filio suo tam severas exegit, ut ne unum obolum, ne unum quidem ictum remitteret. Si enim rex a filio suo tributum requirit, nihil ei remittens, quid re- mittet subditis suis.

Festiva et læta, primo, quia indicat, se velut Deum, potestatem habere ponendi vitam cum vult, et resurændi cum vult, et nunc sponte eam ponere; siquidem clamans exspirat, miraculose utique ex divinis suis viribus: quia si purus homo esset, sic exhaustus viribus in morte clamare non posset. Hinc enim centurio videns quod sic clamans exspirasset, agnovit ipsum esse Deum. Monstrat ergo se hic Samsone, qui columnas crucis amplectens vires adhuc habeat ad perdendos Judæos, si vellet; deinde ad movendum actu cælum et terram. Secundo, quia ostendit se victorem et triumphatorem mortis et dolorum omnium superatorem; quo modo, Ps. XXIX. canit per prophetam: *Conscidisti saccum meum, et circumdedisti me lætitiā, ut cantet tibi gloria mea, et non compungar.* Jam non poterant ipsi amplius nocere Judæi, nec mors eum configere: sed contra ipse Judæos sibi veluti judicij subiecit, et morti insultat: *Ero mors tua, o mors, etc.* Tertio, quia vult terræ dæmones, jam a se devictos, sicut leo suo rugitu bestias. Sic Josue tubarum strepitu et lagenarum confractioe fugavit Madianitas, Jos. VII. Clamor Christi quasi tuba fuit: caro ejus emoriens lagena confracta. Sunt certe, qui putent dæmones magno numero adfuisse crucifixo, ut eum vel observarent, vel tentarent, uti Eusebius, l. X. demonstrat. c. ult. Cætera animalia pleraque musica delectantur, tigris sola ad tympanorum pulsum in rabiem accenditur, et seipsum dilacerare conatur, teste Plut. in conjugalibus præceptis. Hoc verbo Christi, passioni suæ finem imponentis, recreati sunt in cælo angeli, et in terra homines ab eo jam redempti: soli dæmones sunt perterriti et in rabiem acti, seipsis quodammodo laniantes, quod suo molimine Christum cernerent victorem, se vero devictos et præda sua spoliatos.

II. Textus est: *Pater in manus tuas commendo spiritum meum.* Mira est hæc oratio, quia cum prius aliis providisset inimicis veniam, latroni paradisi, matri filium, Joanni matrem dedisset; sibi omnium postremo providet, et animam Patri commendat; quia nimirum venerat vitam suam pro nobis positurus: quasi animas nostras pluris aestimans, quam propriam. Quod enim pecunia mea emo, magis amo, quam pecuniam meam.

Commendat autem Patri spiritum suum, primo, propter ipsum Patrem, ac primo, ut offerat ei spiritum seu vitam suam tamquam pretium redemptionis nostræ, vitam pro nobis ponens. Unde Græc. habetur verbum *depono*, Arabice *pono animam meam*. Alludit ergo ad id, Isa. LIII.

Si posuerit pro peccato, (Hebr. *si posuerit peccatum*, i. e. hostiam pro peccato) *animam suam, videbit semen longævum*. Hic ergo ponit se velut hostiam jam mactatam in manus Patris, quasi in altare, pro peccatoribus. Quale pretium auditores nonne majus multo quam res empta? Secundo, ut hoc ipsum opus redemptionis nostræ a se patratum Patri acceptum ferat tamquam primo principio et fonti bonorum omnium æque ac fini, quemadmodum et in aliis suis operibus gloriam omnem ad Patrem retulit, omniaque sua illi adscripsit, uti faciunt bene morati filii. Apud Romanos strenui victores, qui triumphali pompa urbem ingrediebantur, recta ad Capitolium pergebant, ibique a curru triumphali Jovi gratias agebant, quod per eorum manus rem Romanam bene gessisset, eamque ut servaret et protegeret, rogabant, hostias quoque ipsi immolabant, lib. X. antiq. Rom. c. XXIX. Christus nunc curru crucis idem Patri suo facit, seipsum immolans hostiam.

Secundo, propter se primo, ut demonstret Judæis, sibi spiritum e corpore expulsam nequam interimere, sed ad tempus tantum breve deponi in securissimo loco, in manibus scilicet Patris sui, a quo mox eum majori gloria recepturus esset juxta prophetiam, Ps. XXIX. *Exaltabo te Domine, quoniam suscepisti me, nec delocasti inimicos meos super me: Domine, Deus meus clamavi ad te, et servasti me. Domine, educasti ab inferno animam meam, salvasti me a descendentibus in lacum.* Et infra: *Conscidisti saccum meum, et circumdedisti me lætitiā*, quasi dicat, sicut sartor conscidisti quidem velut pannum pretiosum corpus meum, sed eum accepisti in manus tuas, et confecisti mihi inde pretiosorem vestem ac pulchriorem. Secundo, ut spiritum suum in con-digno et debito loco deponeret, siquidem thesauri (II. Macch. III.) et vasa sacra in templis asservantur. Si enim corpus ejus immaculatum nova sindone involvendum, novo in sepulcro ponendum erat, spiritus ejus purissimis etiam in manibus deponendus erat: unde eum acceperat.

Tertio, propter nos primo, ut cum spiritu suo una etiam nos, quod ad tempus desereret, Patri commendaret, ut S. Athanasius et alii, *qui enim adhæret Deo, unus spiritus est*, I. Tim. VI. quasi caput loquatur pro membris. Sic oravit, Joan. XVII. discedens e cœnaculo ad passionem in montem Oliveti: *Pater sancte, serva eos in nomine tuo, quos dedisti mihi.* Bonus nimirum pastor, coactus discedere paululum ab ovibus suis, commendat eos summo pastori, Patri suo: sicut et pater peregre proficiscens commendat amico

filios suos. Secundo, ne quis etiam justus et sanctus putet se securum in articulo mortis, ubi dæmon homini maxime insidiatur, quemadmodum volunt aliqui eum morienti Christo adfuisse super brachio crucis sinistro, observantem eum, uti ven. Beda scribit. Quare unusquisque videat, cui tunc spiritum commendet. Similiter eum animæ, ab insidiis diaboli. Unde multi sancti eo versiculo in extremo spiritu usi, uti Sanctus Nicolaus, Sanctus Basilius, Sanctus Ludovicus rex et imprimis Sanctus Stephanus: *Domine, suscipe spiritum meum*. Testamur enim animam nostram a Deo acceptam immortalem, eidem consignandam usque ad resurrectionem, ejus protectioni commendandam. Unde Ecclesia quotidie ad finem completorii hoc versiculo componit quasi ad lectum filios suos; quem et innocentes pueri canunt, ut similes ei simus.

III. Mensura hujus cantus appellari potest capitis inclinatio, cum qua immediate post dicta verba tradidit spiritum. Per hanc vero innuit creaturis primo, ut ejus divinitatem testentur variis prodigiis, et ignominiam crucis gloria miraculorum compenset. Secundo, ut totam mundi machina sua creatori condoleat. Tertio, ut Judæorum scelus coarguat, quasi ipsi jam indigni sunt creaturarum ministerio.

Vidimus magistrum nostrum e crucis cathedra docentem, non, quas docent artium magistri, humanas, sed doctrinas plane divinas. Superest nunc, ut nos velut gnavi discipuli traditas nobis lectiones alto pectori inscribamur, ipsi quoque doctori nostro non modo gratias condignas agamus, sed et mercedem persolvamus, quam petit per sapientem, Prov. XXIII. *Præbe, fili mi, cor tuum mihi.*

CONCIO III.

CHRISTUS SPINIS CORONATUS.

§ I. VELUT SPONSUS.

I. Sponsus splendide vestitur. — II. Sponsus corona adornatur. — III. Sponsus honoratur aureo annulo, et muneribus. — IV. Congratulatione amicorum condecoratur sponsus. — V. Sponso datur convivium magnificentum. — VI. Musica adhibetur sponsi convivio. — VII. Sponso adjungitur sponsa.

THEMA.

Egredimini filie Sion, et videte regem Salomonem in diademate, quo coronavit eum mater sua in die desponsationis suæ. Cant. III.

Quando sponsus aliquis nobilis cum nuptiali
II. PARS HIEMALIS.

pompa prodit in publicum, solent passim e domibus confluere turbæ ad spectaculum id videndum. Sponsum Ecclesiæ esse Christum Dominum, testatur imprimis Joann. Bapt. loquens de Christo, Jo. III. *Qui habet sponsam, sponsus est*, Christus scilicet ejus se amicum vocat. Deinde S. Paulus, II. Cor. XI. *Despondi vos uni viro, virginem castam exhibere Christo*. Cum enim Dei Filius in miserum genus humanum conjecisset oculos, considerans non quale id jam esset, sed quale effici posset, id amare cepit, et ut ibi desponsaret, regni que sui consortem faceret, de cælo descendit, quo amorem ejus sibi conciliaret. Verum a sponsa sua synagoga Judaica male sane acceptus et foede coronatus est, ut videbimus.

I. Solet sponsus in die desponsationis suæ abjectis obsoletis vestibus, novis ac festivis indui quam splendidissime a parentibus. At videte sponsum Christum, quomodo vestiatur a no-verea sua. Exuitur veste sua dilecta, utpote a matre (ut sentiunt multi) sibi facta: miraculosa, quia cum ipso crevit: sanctissima, quia per ejus tactum miracula facta: et induitur coccinea, vili et ludrica; (quia purpuram referebat fietam) accepta sorte a gregario milite, sordida proinde et foetente; et hoc in atrio præsidis. En tibi Joseph innocentissimum, expoliatum veste sua polymita. Ille deprecatur fratres suos cum lacrymis utique, ne spoliarent eum veste sua, tam dilecta, Gen. XLII. Et quis dolor, putatis, fuit Christo, spoliari veste sua materna? Qui omnes homines et viventia cuncta vestit, ipse jam nudatur. Sed magis doluit Christus vestiri, et cingi se coccino, id est, hypocritis, qui purpura esse volunt, et coccinum sunt.

II. Corona de floribus et rosis, vel auro et gemmis facta adornatur sponsus, tamquam rex familiæ et triumphator libidinis, a qua servavit sese. At Christus, qui Rex regum est et se per omnia immaculatum semper servavit sponsæ, suæ, licet meretriculæ, coronatur a no-verea sua spinis acutissimis. Quis unquam vidit vel audivit quempiam coronari spinis? Olim quidem corona de frondibus, tamquam ridicularium donum, utpote sterile quibusdam dari solita, teste Basilio Seleuc. orat. XXVII. At non de spinis. Quid hæc non solum sterilius, sed etiam magis ridiculum ignominiosum, horridum, dolorosum? Quis nescit quantum vel una cruciet spina, etiam extracta? Hinc David remorsum conscientie suæ comparans spinæ, Ps. XXXIV. ait: *Conversus sum in ærumna mea, dum configitur spina, seu ut Hieronymus legit, dum infigitur mihi spina.* Quid facient tot spinæ, tam acutæ et